

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. ____

din _____ 2024

**pentru aprobarea proiectului de lege
cu privire la Curtea Constituțională**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege cu privire la Curtea Constituțională.

PRIM-MINISTRU

Contrasemnează :

Ministrul justiției

Ministrul finanțelor

L E G E

cu privire la Curtea Constituțională

Parlamentul adoptă prezenta lege organică

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Statutul Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiilor statului de drept și a separării puterii de stat, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 2. Principiile de activitate

Curtea Constituțională activează în baza principiilor legalității, independenței, colegialității, contradictorialității și transparenței.

Articolul 3. Cadrul normativ de funcționare

Organizarea, competențele și procedura jurisdicției constituționale sunt reglementate de Constituție, de prezenta lege și de regulamentele adoptate de Curtea Constituțională în temeiul legii.

Articolul 4. Competența materială a Curții Constituționale

(1) În scopul exercitării activității de jurisdicție constituțională, Curtea Constituțională îndeplinește următoarele atribuții funcționale:

a) exercită la sesizare controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova intenționează să devină parte;

b) interpretează Constituția;

c) se pronunță asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

d) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

e) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova, validează mandatele deputaților în Parlament și al Președintelui Republicii Moldova;

f) constată circumstanțele care justifică dizolvarea Parlamentului, suspendarea Președintelui Republicii Moldova, interimatul funcției de Președinte, imposibilitatea Președintelui Republicii Moldova de a-și exercita atribuțiile mai mult de 60 de zile;

g) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor normative, sesizate de instanțele judecătorești;

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Controlul constituționalității legilor cuprinde legile adoptate de Parlament atât după, cât și înainte de publicarea acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 5. Prezumția constituționalității actelor normative

Orice act normativ se consideră constituțional până când neconstituționalitatea acestuia se constată în procesul jurisdicției constituționale.

Articolul 6. Limitele de competență

(1) Competența Curții Constituționale este prevăzută de Constituție și de prezenta lege și nu poate fi contestată de nici o autoritate publică. În limitele stabilite de Constituție și legislație Curtea Constituțională își stabilește limitele de competență.

(2) Curtea Constituțională examinează în exclusivitate probleme de drept.

(3) Controlând constituționalitatea actului contestat, Curtea Constituțională poate adopta o hotărâre și în privința altor acte normative a căror constituționalitate depinde în întregime sau parțial de constituționalitatea actului contestat după solicitarea opiniei participanților la proces.

(4) În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională poate solicita Curții Europene a Drepturilor Omului emiterea unui aviz consultativ în chestiuni de principiu privind interpretarea sau aplicarea drepturilor și libertăților fundamentale prevăzute în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau în protocoalele la aceasta.

Articolul 7. Obligativitatea executării cererilor Curții Constituționale

Autoritățile publice, persoanele fizice și juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare, sunt obligate să comunice informații, să prezinte, în termen de 15 zile, documentele și actele pe care le dețin, solicitate de Curtea Constituțională în vederea exercitării atribuțiilor sale funcționale.

Articolul 8. Simbolurile

(1) În sala de ședințe a Curții Constituționale se află Constituția Republicii Moldova, Stema și Drapelul de Stat, precum și Drapelul Curții Constituționale.

(2) În timpul ședințelor publice, judecătorii Curții Constituționale poartă robe, ale căror model este aprobat de Curtea Constituțională.

(3) Pe durata exercitării mandatului, judecătorii Curții Constituționale dețin legitimație de serviciu.

Capitolul II ORGANIZAREA CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 9. Structura Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională se compune din 6 judecători, numiți pentru un mandat de 6 ani care nu poate fi reînnoit.

(2) Doi judecători sunt numiți de Parlament, doi de Guvern și doi de Consiliul Superior al Magistraturii.

Articolul 10. Plenul Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională își exercită jurisdicția în ședințe plenare (plen).

(2) Plenul Curții Constituționale, pe lângă exercitarea jurisdicției, conduce activitatea Curții Constituționale în ansamblu.

(3) Cvorumul în plen al Curții Constituționale este de două treimi din numărul judecătorilor.

(4) Curtea Constituțională este convocată în plen de președintele acesteia, la inițiativa acestuia ori la cererea a cel puțin doi judecători.

Articolul 11. Alegerea președintelui Curții Constituționale

(1) Președintele Curții Constituționale este ales prin vot secret, pentru un termen de 3 ani, cu majoritatea de voturi ale judecătorilor.

(2) Dacă la primul tur de scrutin candidații nu întrunesc majoritatea de voturi, se procedează la al doilea tur de scrutin între cei doi candidați care au obținut cel mai mare număr de voturi în primul tur și este ales președinte, judecătorul care a obținut cel mai mare număr de voturi.

(3) Dacă la cel de-al doilea tur de scrutin candidații întrunesc același număr de voturi, președintele este ales prin tragerea la sorți între candidați.

Articolul 12. Atribuțiile președintelui Curții Constituționale

(1) Președintele Curții Constituționale exercită următoarele atribuții:

a) coordonează activitatea Curții Constituționale și repartizează sesizările spre soluționare;

b) convoacă ședințele Curții Constituționale și prezidează ședințele acesteia;

c) reprezintă Curtea Constituțională în fața autorităților publice din țară și străinătate;

d) exercită conducerea generală a Secretariatului Curții Constituționale, numește în funcție, modifică, suspendă și dispune încetarea raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici și ale personalului din cadrul cabinetului persoanei cu funcție de demnitate publică, angajează și eliberează din funcție alt personal, în condițiile legii;

e) prezintă spre aprobare plenului Curții Constituționale regulamentele de activitate, organigrama, statele de personal;

f) îndeplinește alte atribuții în conformitate cu legea.

(2) Președintele Curții Constituționale organizează și implementează sistemul de control intern managerial și poartă răspundere managerială pentru administrarea bugetului instituției și a patrimoniului public aflat în gestiune.

(3) În exercitarea atribuțiilor, președintele Curții Constituționale emite ordine și dispoziții.

(4) În cazul absenței președintelui Curții Constituționale sau imposibilității exercitării atribuțiilor, plenul Curții Constituționale alege un judecător care exercită atribuțiile acestuia. În activitatea sa, președintele Curții Constituționale este asistat de un cabinet propriu.

Articolul 13. Judecătorii-asistenți

(1) Președintele și judecătorii Curții Constituționale sînt asistați în activitatea lor de 6 judecători-asistenți, care formează corpul judecătorilor-asistenți.

(2) Judecătorii-asistenți sînt asimilați în drepturi și garanții cu judecătorii curților de apel și au același statut ca și judecătorii din instanțele judecătorești.

(3) Corpul judecătorilor-asistenți, din care face parte judecătorul-asistent șef și judecătorii-asistenți, își desfășoară activitatea sub conducerea președintelui Curții Constituționale.

(4) Judecătorii-asistenți sînt numiți în funcție de plenul Curții Constituționale pînă la atingerea plafonului de vîrstă de 65 de ani.

(5) Candidatul la funcția de judecător-asistent trebuie să dețină cetățenia Republicii Moldova, pregătire juridică superioară și o vechime de cel puțin 10 ani în activitatea juridică sau în învățămîntul juridic superior.

(6) Nu poate fi numită în funcția de judecător-asistent al Curții Constituționale persoana în privința căreia există interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.

(7) Judecătorii-asistenți beneficiază de imunitate în condițiile art. 18.

(8) Mandatul judecătorului-asistent poate fi ridicat în condițiile art. 23 alin. (1) lit. a). Judecătorul-asistent poate fi atras la răspundere disciplinară în condițiile art. 24.

Capitolul III JUDECĂTORII CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 14. Criterii de eligibilitate și modul de selectare a candidaților la funcția de judecător al Curții Constituționale

(1) Judecător al Curții Constituționale poate fi persoana care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliu în țară, are pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățămîntul juridic superior sau în activitatea științifică.

(2) Cu 3 luni înainte de expirarea mandatului fiecărui judecător, Curtea Constituțională informează în scris, autoritatea care a desemnat judecătorul a cărui mandat expiră, privind demararea procedurii de desemnare a unui nou judecător.

(3) Numirea se face numai cu acordul prealabil, exprimat în scris, al candidatului. În cazul în care candidatul ocupă o funcție incompatibilă cu funcția de judecător al Curții Constituționale sau este membru al unui partid politic, acordul trebuie să cuprindă angajamentul candidatului de a demisiona, pînă la data depunerii jurămîntului, din funcția pe care o ocupă și de a-și înceta activitatea în partid.

(4) Nu poate fi numită în funcția de judecător al Curții Constituționale persoana în privința căreia există interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.

Articolul 15. Jurămîntul

(1) Judecătorul își exercită atribuțiile de la data depunerii jurămîntului.

(2) Judecătorul depune în fața plenului Curții Constituționale următorul jurămînt:

„Jur să îndeplinesc cu bună-credință obligațiile de judecător al Curții Constituționale, să apăr ordinea constituțională a Republicii Moldova, să protejiez supremația Constituției, drepturile și libertățile fundamentale ale omului și să mă supun în exercitarea funcției numai Constituției”.

Articolul 16. Garanții de independență a judecătorilor Curții Constituționale

(1) Judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului și se supun numai Constituției.

(2) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi supuși niciunui mandat imperativ sau reprezentativ.

(3) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi obligați să prezinte explicații sau declarații asupra cazurilor examinate sau aflate în procedură de examinare.

Articolul 17. Inamovibilitatea

(1) Judecătorul Curții Constituționale este inamovibil pe toată durata mandatului.

(2) Mandatul de judecător al Curții Constituționale se suspendă sau se ridică numai în cazurile stabilite de prezenta lege.

Articolul 18. Inviolabilitatea judecătorilor Curții Constituționale

(1) Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi persecutați sau trași la răspundere juridică pentru voturile sau opiniile exprimate pe durata exercitării mandatului.

(2) Judecătorul Curții Constituționale nu poate fi reținut, arestat, percheziționat, cu excepția cazurilor de infracțiune flagrantă, trimis în judecată pe cauze contravenționale sau penale fără încuviințarea prealabilă a plenului Curții Constituționale.

(3) Urmărirea penală împotriva judecătorului Curții Constituționale poate fi pornită doar de către Procurorul General, iar în lipsa acestuia de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General, cu acordul prealabil al plenului Curții Constituționale.

(4) Judecătorul Curții Constituționale a cărui identitate nu a fost cunoscută în momentul reținerii este eliberat imediat după stabilirea identității.

(5) Reținerea judecătorului Curții Constituționale, surprins în flagrant delict, urmează a fi comunicată imediat Curții Constituționale care, în decursul a 24 de ore își exprimă punctul de vedere asupra reținerii.

(6) Inviolabilitatea judecătorilor Curții Constituționale se extinde asupra locuinței și localului de serviciu, vehiculelor și mijloacelor de telecomunicație folosite de el, asupra corespondenței, bunurilor și documentelor lui personale.

(7) Judecătorul Curții Constituționale poate fi suspendat din funcție, prin hotărârea plenului dacă în privința acestuia a fost dispusă începerea urmăririi penale, până la rămânerea definitivă a hotărârii în cauza respectivă.

Articolul 19. Incompatibilități și restricții în exercitarea funcției

(1) Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția activității didactice, științifice sau de creație.

(2) Judecătorul Curții Constituționale nu are dreptul să desfășoare activitate politică și nu poate fi membru al vreunui partid politic.

Articolul 20. Obligații

Judecătorul Curții Constituționale este obligat:

- a) să-și îndeplinească atribuțiile cu imparțialitate și în respectul Constituției;
- b) să păstreze secretul deliberărilor și al voturilor exprimate;
- c) să-și exprime votul afirmativ sau negativ la adoptarea actelor Curții Constituționale;
- d) să se abțină de la orice acțiune contrară statutului de judecător;
- e) să depună, în condițiile legii, declarație de avere și interese personale;
- f) să nu își expună public opinia asupra cauzelor care se află pe rolul Curții Constituționale până la soluționarea definitivă a acestora.

Articolul 21. Garanțiile sociale

(1) Salarizarea președintelui și judecătorilor Curții Constituționale se efectuează în modul, condițiile și mărimile prevăzute de legislația privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar, din mijloacele bugetului Curții Constituționale..

(2) Judecătorul Curții Constituționale care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani calendaristici, inclusiv în funcția de judecător al Curții Constituționale pe o perioadă de cel puțin 5 ani, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55 % față de salariul lui mediu, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3 %, dar în total nu mai mult de 80 % față de salariul lui mediu, ținându-se cont de indexarea salariului.

(3) Pensia pentru vechime în muncă se plătește integral judecătorului în funcție.

(4) După pensionare, judecătorul are dreptul să se angajeze și să primească atât pensia, cât și salariul integral.

(5) Judecătorului Curții Constituționale demisionat i se plătește o indemnizație unică de concediere egală cu 50% din produsul înmulțirii salariului său mediu lunar la numărul de ani lucrați complet în funcția de judecător al Curții Constituționale.

(6) Judecătorul Curții Constituționale care s-a retras din componența ei din cauza imposibilității de a-și exercita atribuțiile, pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive, din motive de sănătate, are dreptul la o indemnizație de concediere egală cu un salariu anual al funcției. Curtea Constituțională are dreptul să acorde judecătorului care demisionează o indemnizație de concediere egală cu cel mult 3 salarii lunare ale funcției.

(7) Pensiile și indemnizațiile lunare viagere se stabilesc și se plătesc de organele de asigurări sociale, care au dreptul de control asupra autenticității actelor ce confirmă stagiul de muncă și venitul asigurat, eliberate de organele abilitate.

(8) Cheltuielile pentru achitarea pensiilor și indemnizațiilor lunare viagere se asigură după cum urmează: 50% din mărimea stabilită – de la bugetul asigurărilor sociale de stat și 50% – de la bugetul de stat.

(9) Durata de executare a mandatului de judecător se include în vechimea în muncă totală și neîntreruptă în specialitatea precedentă.

(10) Judecătorul are dreptul la concediu anual plătit pe o durată de 42 de zile calendaristice, precum și la concediu neplătit, în condițiile legii.

Articolul 22. Încetarea mandatului

(1) Mandatul de judecător al Curții Constituționale încetează și se declară vacanța funcției în caz de:

- a) expirare a termenului mandatului;
- b) demisie;
- c) ridicare a mandatului;
- d) deces.

(2) Încetarea mandatului de judecător al Curții Constituționale și vacanța funcției se constată prin decizia plenului Curții Constituționale.

(3) Judecătorul Curții Constituționale, al cărui mandat a expirat, își exercită activitatea până la depunerea jurământului de către judecătorul nou numit.

(4) În cazul încetării mandatului judecătorului Curții Constituționale în temeiul alin. (1) lit. b) - d), în termen de cel mult 3 zile de la data constatării vacanței funcției, președintele Curții Constituționale sesizează autoritatea care a desemnat judecătorul, solicitând demararea procedurii de desemnare a unui nou judecător. Autoritatea competentă numește judecătorul în termen de 45 de zile de la data sesizării.

Articolul 23. Ridicarea mandatului

(1) Mandatul judecătorului Curții Constituționale se ridică în caz de:

- a) imposibilitate a exercitării funcției de judecător din motive de sănătate pe o perioadă mai mare de 4 luni consecutive;
- b) încălcare a jurământului și a obligațiilor funcției;
- c) pierdere a cetățeniei Republicii Moldova;
- d) aplicare a sancțiunii disciplinare prevăzută la art. 24 alin. (3) lit. c);
- e) pronunțarea unei sentințe definitive de condamnare;
- f) incompatibilitate, stabilită prin act de constatare rămas definitiv;
- g) nedepunere a declarației de avere și interese personale sau refuz de a o depune, în condițiile art. 28 alin. (8) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate;
- h) dispunere de către instanța judecătorească, prin hotărâre irevocabilă, a confiscării averii nejustificate.

(2) Ridicarea mandatului se decide prin hotărârea plenului adoptată cu votul a 2/3 din numărul judecătorilor Curții Constituționale. Ridicarea mandatului pentru temeiurile prevăzute la alin. (1) lit. a), c) și e) se constată prin decizia plenului Curții Constituționale.

Articolul 24. Răspunderea disciplinară a judecătorilor

(1) Constituie încălcare disciplinară orice comportament al judecătorului care aduce atingere imaginii Curții Constituționale și mandatului de judecător al Curții Constituționale sau subminează încrederea în procesul independent și imparțial de luare a deciziilor de către Curtea Constituțională, precum și orice altă încălcare culpabilă a prevederilor prezentei legi.

(2) Abaterile disciplinare sunt examinate de plenul Curții Constituționale conform procedurii stabilite în regulamentul Curții Constituționale.

(3) Curtea Constituțională poate aplica judecătorilor, în funcție de gravitatea abaterii, următoarele sancțiuni disciplinare:

- a) avertisment;
- b) mustrare;
- c) ridicarea mandatului de judecător al Curții Constituționale.

(4) Avertismentul constă în atenționarea judecătorului asupra abaterii disciplinare comise, cu recomandarea să respecte pe viitor dispozițiile legale, prevenindu-l că la o nouă abatere disciplinară similară îi va putea fi aplicată o sancțiune mai severă. Avertismentul se emite în formă scrisă. Termenul de acțiune a avertismentului este de 1 an.

(5) Mustrarea constituie critica, exprimată în formă scrisă, privind faptele comise de judecător. Termenul de acțiune a muștrării este de 2 ani.

(6) Sancțiunea ridicării mandatului se aplică prin hotărârea plenului, adoptată cu votul a 2/3 din numărul judecătorilor Curții Constituționale. Hotărârea plenului privind ridicarea mandatului judecătorului Curții Constituționale este definitivă.

CAPITOLUL IV

ACTIVITATEA JURISDICȚIONALĂ

Articolul 25. Sesizarea Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională exercită jurisdicția la sesizarea depusă de subiecții abilitați cu acest drept.

(2) Sesizarea adresată Curții Constituționale trebuie să corespundă cerințelor de fond și de formă stabilite de regulamentul Curții Constituționale.

Articolul 26. Subiecții cu drept de sesizare

(1) Dreptul de sesizare îl au:

- a) Președintele Republicii Moldova;
- b) Guvernul;
- c) ministrul justiției;
- d) Consiliul Superior al Magistraturii;
- e) judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor;
- f) Procurorul General;
- g) deputatul în Parlament;
- h) Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului;
- i) consiliile unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, Adunarea Populară a Găgăuziei (Gagauz-Yeri) – în cazurile de supunere controlului constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale pînă la intrarea în vigoare a acestora pentru Republica Moldova, care nu corespund art. 109 și, respectiv, art. 111 din Constituția Republicii Moldova.

(2) Subiecții prevăzuți la alin.(1) nu pot sesiza Curtea Constituțională în probleme privind:

a) revizuirea Constituției, care poate fi făcută de subiecții indicați în art. 141 din Constituție;

b) constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului, care poate fi făcută de Președintele Republicii Moldova;

c) constatarea circumstanțelor ce justifică suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova, care poate fi făcută în temeiul unei hotărâri a Parlamentului, semnată de Președintele Parlamentului;

d) constituționalitatea unui partid, care poate fi făcută de Parlament, de Președintele Republicii Moldova, de Guvern, de ministrul justiției sau de Procurorul General.

(3) Rezultatele referendumului republican, ale alegerilor în Parlament și ale alegerii Președintelui Republicii Moldova se confirmă în urma examinării raportului Comisiei Electorale Centrale.

(4) Materialele privind declararea candidatului supleant în calitate de deputat în Parlament se prezintă de către Comisia Electorală Centrală.

Articolul 27. Acțiunea actului sesizat

(1) Acțiunea actelor supuse controlului constituționalității, sesizate în modul corespunzător la Curtea Constituțională, care afectează sau se referă la domeniile stabilite la alin. (2), poate fi suspendată până la soluționarea în fond a cauzei cu emiterea unei decizii.

(2) Se poate dispune suspendarea acțiunii:

1) actelor care afectează sau se referă la următoarele domenii:

a) suveranitatea și puterea de stat;

b) drepturile și libertățile fundamentale ale omului;

c) democrația și pluralismul politic;

d) separația și colaborarea puterilor;

e) principiile fundamentale privind proprietatea;

f) unitatea poporului și dreptul de identitate;

g) securitatea economică sau financiară a statului;

h) alte domenii pentru care Curtea Constituțională consideră necesară suspendarea acțiunii actului contestat, în vederea evitării prejudiciilor și consecințelor negative iminente de o gravitate semnificativă;

2) actelor cu caracter individual emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova sau de Guvern, care se referă la persoanele oficiale de stat exponente ale unui interes public și/sau politic deosebit.

(3) Curtea Constituțională examinează cererea de suspendare a actului normativ contestat cel târziu în a doua zi lucrătoare după înregistrarea sesizării.

(4) Decizia de suspendare a acțiunii actului contestat se adoptă de plenul Curții Constituționale cu votul a cel puțin 4 judecători. În caz de imposibilitate a convocării plenului Curții, decizia de suspendare se emite printr-o dispoziție a președintelui Curții Constituționale, cu confirmarea ulterioară obligatorie de către plenul Curții Constituționale.

(5) Decizia de suspendare a actului normativ contestat intră în vigoare la data adoptării, urmând a fi publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(6) În cazul suspendării acțiunii actului normativ contestat, Curtea Constituțională examinează sesizarea în fond, cu prioritate, într-un termen cât mai scurt posibil.

Articolul 28. Etapele de examinare a sesizărilor

(1) Etapele de examinare a sesizării sunt:

- a) examinarea admisibilității sesizării;
- b) examinarea în fond a sesizării declarată admisibilă.

(2) Admisibilitatea sesizărilor se examinează de plenul Curții Constituționale fără participarea părților, în conformitate cu prevederile regulamentului Curții Constituționale.

(3) Sesizările urmează a fi declarate inadmisibile în cazul în care:

- a) soluționarea sesizării nu ține de competența Curții Constituționale;
- b) există o hotărâre/decizie a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate;
- c) normele contestate au fost modificate sau abrogate;
- d) sesizarea este vădit nefondată.

(4) Sesizările declarate admisibile sunt examinate în ședința publică a Curții, în conformitate cu prevederile regulamentului Curții Constituționale.

Articolul 29. Limba de procedură

Procedura jurisdicțională a Curții Constituționale și lucrările de secretariat se desfășoară în limba română.

Articolul 30. Termenul de soluționare a sesizării

Curtea Constituțională examinează sesizarea în termen de 6 luni de la data înregistrării acesteia. La solicitarea judecătorului-raportor sau a participanților la proces, plenul Curții Constituționale poate prelungi termenul de soluționare a sesizării.

Articolul 31. Părțile procesului de jurisdicție constituțională

(1) Părți în procesul de jurisdicție constituțională sunt:

- a) autorul sesizării;
- b) persoanele oficiale sau autoritățile publice ale căror acte sunt contestate.

(2) În cazul contestării actelor legislative parte a procesului de jurisdicție constituțională este și Guvernul.

(3) La soluționarea excepțiilor de neconstituționalitate parte în proces este judecătorul care a ridicat excepția de neconstituționalitate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său sau partea litigiului (reprezentantul acesteia) dacă excepția a fost ridicată de către aceasta din urmă. În cazul în care excepția de neconstituționalitate este ridicată de către un complet de judecată, sesizarea va fi susținută la ședința publică a Curții Constituționale de către un judecător delegat din cadrul completului.

(4) Părțile își pot exercita drepturile procedurale personal sau prin reprezentant, în modul stabilit de regulamentul Curții Constituționale. Participarea personală a unei părți la proces nu împiedică participarea reprezentanților.

(5) Absența unei părți, înștiințată asupra datei, orei și locului desfășurării ședinței, nu împiedică examinarea cauzei.

Articolul 32. Drepturile părților

(1) Părțile în procesul de jurisdicție constituțională beneficiază de drepturi procedurale egale.

(2) Părțile au acces la lucrările dosarului, pot să prezinte argumente și să participe la examinarea lor, să pună întrebări altor participanți la proces, să prezinte explicații verbale și scrise, să obiecteze împotriva argumentelor și considerentelor altor participanți la proces. În cadrul ședinței Curții Constituționale, părțile prezintă faptele și aspectele de drept ale cauzei.

(3) Părțile au dreptul la cuvântul de încheiere. Curtea Constituțională poate oferi părților, la cerere, timpul necesar pregătirii cuvântului de încheiere, pentru care fapt se anunță întreruperea ședinței.

(4) Părțile nu pot folosi dreptul la cuvânt în ședința Curții Constituționale pentru declarații politice.

(5) Participanții la proces au dreptul să ia cunoștință de materialele dosarului, cu autorizarea prealabilă a președintelui Curții Constituționale în condițiile stabilite de Curte.

Articolul 33. Răspunderea pentru încălcarea procedurii jurisdicției constituționale

(1) În vederea asigurării exercitării jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională poate aplica participanților la ședință următoarele sancțiuni:

a) avertisment;

b) îndepărtarea din sala de ședințe;

(2) Avertismentului se emite de către președintele ședinței persoanei care perturbază ordinea publică în timpul examinării cauzei în ședință publică.

(3) Îndepărtarea din sala de ședințe poate fi aplicată de Curte Constituțională în cazul în care persoana, care a fost avertizată în conformitate cu alin. (2), perturbază în mod repetat ordinea publică în timpul desfășurării ședinței, amenință securitatea participanților la proces, manifestă lipsă de respect față de Curtea Constituțională prin nerespectarea dispozițiilor date de președintele ședinței, precum și săvârșește fapte care denotă desconsiderare vădită față de Curtea Constituțională și de procedura jurisdicției constituționale.

Articolul 34. Ședințele Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională examinează sesizările aflate pe rol în cadrul ședințelor publice, cu excepția cazurilor în care legea prevede examinarea sesizărilor în ședințe închise.

(2) Sesizările privind interpretarea Constituției, precum și inițiativele de revizuire a Constituției se examinează în ședințe închise, fără participarea părților, cu excepția cazului în care Curtea Constituțională decide altfel. Dispozitivul hotărârilor privind interpretarea Constituției și al avizelor asupra inițiativelor de revizuire a Constituției se pronunță public. Părțile sunt informate despre data și locul pronunțării publice a dispozitivului.

(3) Informația despre data, ora și ordinea de zi a ședințelor Curții Constituționale se anunță pe pagina web oficială a Curții Constituționale.

(4) În cazul în care publicitatea ședințelor poate dăuna securității statului și ordinii publice, plenul Curții Constituționale poate dispune organizarea ședinței închise. La examinarea cauzei în ședință închisă se respectă procedura jurisdicției constituționale.

(5) Ședința Curții Constituționale este prezidată de președintele Curții Constituționale, sau după caz de președintele ședinței, în condițiile regulamentului Curții Constituționale.

(6) Indicațiile președintelui ședinței sunt obligatorii pentru toți cei prezenți la ședință.

(7) În cadrul ședințelor publice, după rostirea cuvântului de încheiere de către părți, președintele ședinței anunță retragerea Curții Constituționale în sala de consiliu pentru deliberare.

Articolul 35. Recuzarea judecătorilor

(1) Judecătorul Curții Constituționale se abține de la examinarea cauzei sau poate fi recuzat în cazul în care:

a) se află în raporturi de rudenie inclusiv prin adopție până la gradul IV inclusiv (părinte, frate/soră, bunic, nepot, unchi/mătușă) sau de afinitate până la gradul II (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră) cu participanții la ședință sau cu reprezentanții lor;

b) a fost implicat anterior la luarea deciziilor în cauza supusă examinării;

c) și-a expus în public opinia asupra constituționalității actului contestat.

(2) Temeiul prevăzut la alin. (1) lit. b), nu se referă la cazurile în care judecătorul:

a) a participat la procedurile legislative sau de adoptare a actului normativ contestat, sau a actelor normative emise în scopul exercitării atribuțiilor înainte de a fi numit judecător al Curții Constituționale;

b) și-a expus opinia cu privire la o problemă de drept care poate fi importantă pentru examinarea cauzei.

Articolul 36. Procedura de examinare a cererilor de recuzare

(1) Părțile pot înainta cererea de recuzare până la începutul ședinței publice, iar în cazul ședințelor închise, pînă la data la care urmează să se desfășoare ședința închisă în care se examinează cauza. În cerere trebuie să fie indicate motivele recuzării judecătorului.

(2) Judecătorul în privința căruia s-a înaintat cererea de recuzare dispune de dreptul de a se expune cu privire la motivele de recuzare înaintate. Nu se admite înaintarea cererilor de recuzare după începutul dezbaterilor .

(3) Cererea de recuzare a judecătorului se examinează de plenul Curții Constituționale. Decizia se adoptă cu majoritatea voturilor judecătorilor Curții Constituționale, iar în caz de paritate de voturi recuzarea se admite.

(4) Cererea de abținere se examinează conform prevederilor prezentului articol.

Articolul 37. Deliberarea și votarea

(1) Judecătorii Curții Constituționale deliberează în sala de consiliu. Deliberarea este secretă.

(2) După încheierea deliberărilor, președintele ședinței pune la vot propunerile judecătorului-raportor și ale celorlalți judecători. Judecătorul Curții Constituționale nu este în drept să se abțină de la vot.

(3) Actele Curții Constituționale se adoptă cu votul majorității judecătorilor.

(4) Actele Curții Constituționale se adoptă prin vot deschis. La decizia plenului, unele acte pot fi votate în mod secret.

(5) Judecătorul Curții Constituționale care nu este de acord cu hotărârea adoptată sau cu avizul emis poate să-și expună în scris opinia sa separată. Opinia separată a judecătorului se anexează la actul adoptat.

(6) În cazul în care la adoptarea hotărârii privind constituționalitatea actului contestat se înregistrează paritate de voturi, cauza se sistează.

(7) Președintele ședinței poate decide reluarea examinării cauzei, dacă în timpul deliberărilor se înregistrează paritate de voturi, pentru analiza unor noi argumente sau circumstanțe esențiale pentru soluționarea cauzei. În astfel de cazuri președintele ședinței anunță întreruperea ședinței sau amână examinarea cauzei.

(8) În alte cazuri de paritate a voturilor se consideră că hotărârea, decizia sau avizul nu au fost adoptate, iar examinarea cauzei se sistează, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b), d), e), f) și h), când examinarea cauzei se amână.

Articolul 38. Adoptarea hotărârii și emiterea avizului

Curtea Constituțională adoptă hotărârea în termen de cel mult 30 de zile calendaristice din data desfășurării ședinței publice a Curții Constituționale. Avizul se emite în termen de 10 de zile lucrătoare din data depunerii sesizării prin care se solicită emiterea avizului.

Capitolul V

ACTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 39. Actele Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională adoptă hotărâri, decizii și emite avize.

(2) În cazul soluționării în fond a sesizării, Curtea Constituțională adoptă hotărâre sau emite aviz. Hotărârile și avizele se adoptă în numele Republicii Moldova. În cazul în care sesizarea nu este soluționată în fond Curtea Constituțională adoptă decizie.

(3) Actele Curții Constituționale se pronunță public, sunt semnate de președintele Curții Constituționale și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(4) Actele Curții Constituționale nu se supun nici unei căi de atac, sunt definitive și intră în vigoare la data pronunțării dispozitivului.

Articolul 40. Hotărârile Curții Constituționale

Prin hotărâre, Curtea Constituțională:

a) se pronunță asupra constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

b) interpretează Constituția;

c) confirmă rezultatele referendumurilor republicane;

- d) confirmă rezultatele alegerii Parlamentului și a Președintelui Republicii Moldova;
- e) rezolvă excepțiile de neconstituționalitate a actelor normative, sesizate de instanțele judecătorești;
- f) aprobă raportul anual privind exercitarea jurisdicției constituționale;
- g) se pronunță asupra altor aspecte ce țin de competența sa, pentru care este necesară adoptarea hotărârii.

Articolul 41. Avizele

Prin avize, Curtea Constituțională se pronunță asupra:

- a) inițiativelor de revizuire a Constituției;
- b) circumstanțelor care justifică dizolvarea Parlamentului;
- c) circumstanțelor care justifică suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova;
- d) circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova;
- e) constituționalității unui partid;
- f) altor cazuri ce țin de competența sa, pentru care este necesară emiterea avizelor.

Articolul 42. Deciziile

Deciziile se adoptă de către plenul Curții Constituționale, în toate cazurile în care nu este necesară adoptarea hotărârilor sau emiterea avizelor.

Articolul 43. Adresele

Dacă la examinarea cauzei Curtea Constituțională constată existența unor lacune în legislație ce se datorează nerealizării unor prevederi ale Constituției, ea atrage atenția autorităților publice respective, printr-o adresă, asupra lichidării acestor lacune.

Articolul 44. Revizuirea hotărârii și avizului

(1) Revizuirea hotărârii și avizului se efectuează numai la inițiativa Curții Constituționale, cu votul majorității judecătorilor ei, în cazul în care:

- a) au apărut noi împrejurări, necunoscute la data adoptării hotărârii și emiterii avizului, dacă aceste împrejurări sunt de natură să schimbe esențial hotărârea și avizul;
- b) au fost modificate prevederile Constituției în ale căror teme a fost adoptată hotărârea sau emis avizul.

(2) Revizuirea hotărârii și avizului se efectuează cu respectarea procedurii de jurisdicție constituțională.

Articolul 45. Acțiunea actelor Curții Constituționale

(1) Actele Curții Constituționale sînt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice.

(2) Actele normative sau unele părți ale acestora declarate neconstituționale devin nule și nu se aplică din momentul adoptării hotărârii respective a Curții Constituționale.

(3) Consecințele juridice ale actului normativ sau ale unor părți ale acestuia declarate neconstituționale sînt înlăturate conform legislației în vigoare.

Articolul 46. Obligația autorităților publice privind executarea actelor Curții Constituționale

(1) Guvernul, în termen de cel mult 6 luni de la data publicării hotărârii Curții Constituționale, prezintă Parlamentului proiectul de lege cu privire la modificarea actului normativ sau a unor părți ale acestuia declarate neconstituționale. Proiectul de lege respectiv se examinează de Parlament în mod prioritar.

(2) Președintele Republicii Moldova sau Guvernul, în termen de cel mult 3 luni de la data publicării hotărârii Curții Constituționale, modifică actul sau unele părți ale acestuia declarate neconstituționale și, după caz, emite sau adoptă un act nou.

(3) Constatările Curții Constituționale privind lacunele reglementărilor normative, datorate nerealizării unor prevederi constituționale, indicate în adresă, sunt examinate de către autoritatea vizată, care în termen de cel mult 3 luni, informează Curtea Constituțională despre rezultatele examinării.

Articolul 47. Rapoartele Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională întocmește anual raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale.

(2) Raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale se plasează pe pagina web oficială a Curții Constituționale și se transmite autorităților competente de a numi judecătorii.

Capitolul VI

ASIGURAREA ACTIVITĂȚII CURȚII CONSTITUȚIONALE

Articolul 48. Secretariatul Curții Constituționale

(1) Secretariatul Curții Constituționale acordă judecătorilor Curții Constituționale asistență informațională, organizatorică, științifică și de altă natură.

(2) Secretariatul Curții Constituționale este condus de Secretarul general.

(3) Regulamentul Secretariatului Curții Constituționale, organigrama și statul de funcții se aprobă de Curtea Constituțională.

(4) Secretariatul Curții Constituționale este constituit din personalul din cadrul cabinetului președintelui Curții Constituționale, pentru care se aplică prevederile Legii nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică, din funcționari publici, pentru care se aplică prevederile Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, și din personal contractual, pentru care se aplică prevederile legislației muncii.

Articolul 49. Finanțarea activității Curții Constituționale

(1) Curtea Constituțională are un buget propriu, care face parte integrantă din bugetul de stat.

(2) Bugetul Curții Constituționale se elaborează, se aprobă și se administrează în conformitate cu principiile, regulile și procedurile prevăzute de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014.

Articolul 50. Sigiliul

Curtea Constituțională are sigiliu cu imaginea Stemei de Stat și cu denumirea sa.

Articolul 51. Sediul

(1) Sediul Curții Constituționale este în municipiul Chișinău.

(2) Ședințele în plen ale Curții Constituționale au loc la sediul acesteia.

Articolul 52. Paza

Paza sediului Curții Constituționale, iar după caz și a președintelui Curții Constituționale, este asigurată în condițiile legii.

Capitolul VII DISPOZIȚII FINALE

Articolul 53.

(1) La data intrării în vigoare a prezentei legi, Legea nr.317/1994 cu privire la Curtea Constituțională (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 8, art.86), cu modificările ulterioare și Codul jurisdicției constituționale aprobat prin Legea nr.502/1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 53-54, art. 597), cu modificările ulterioare, se abrogă.

(2) La capitolul I, secțiunea a 3-a codul funcției „A03” din anexa la Legea nr. 155/2011 pentru aprobarea Clasificatorului unic al funcțiilor publice (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 164–165, art. 480), cu modificările ulterioare, poziția „Șef al Secretariatului Curții Constituționale/șefă a Secretariatului Curții Constituționale” se substituie cu poziția „Secretar general al Curții Constituționale /secretară generală a Curții Constituționale”, iar poziția „Șef adjunct al Secretariatului Curții Constituționale/șefă adjunctă a Secretariatului Curții Constituționale” se substituie cu poziția „Secretar general adjunct al Curții Constituționale /secretară generală adjunctă a Curții Constituționale”.

Președintele Parlamentului